

Подяки.....	6
Частина перша. ЧОМУ НЕНАСИЛЬНИЦЬКИЙ СПРОТИВ ЕФЕКТИВНИЙ	11
<i>Розділ перший. Успіх ненасильницьких кампаній опору</i>	12
<i>Розділ другий. Перевага участі в ненасильницькому спротиві</i>	42
<i>Розділ третій. Альтернативні пояснення успіху громадянського спротиву</i>	79
Частина друга. ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД НЕНАСИЛЬНИЦЬКОЇ БОРОТЬБИ	103
Передмова до розділу практичних досліджень	104
<i>Розділ четвертий. Іранська революція (1977 – 1979)</i>	108
<i>Розділ п'ятий. Перша палестинська інтифада (1987 – 1992)</i>	137
<i>Розділ шостий. Рух «Сила народу» на Філіппінах (1983 – 1986)</i>	170
<i>Розділ сьомий. Чому можлива поразка громадянського спротиву. Протести в Бірмі (1988 – 1990)</i>	197
Висновки до емпіричних досліджень	219
Частина третя. НАСЛІДКИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СПРОТИВУ	225
<i>Розділ восьмий. Після руху: результати мирних і збройних протестних кампаній</i>	226
<i>Розділ дев'ятий. Висновки</i>	248
Епілог	257
Додаток	260
Список літератури	280
Показчик	297

Розділ перший

УСПІХ НЕНАСИЛЬНИЦЬКИХ
КАМПАНІЙ ОПОРУ

Ненасильництво добре остільки,
оскільки воно діє.

Малкольм Ікс

У листопаді 1975 року індонезійський президент Сухарто наказав розпочати повномасштабне вторгнення до Східного Тимору, заявивши, що ліві націоналістичні групи цієї території, які проголосили її незалежність за місяць до того (Революційний фронт за незалежність Східного Тимору — Fretilin), становили комуністичну загрозу для регіону. Збройне крило Fretilin — *Forças Armadas de Libertação Nacional de Timor-Leste (Falintil)* — очолило ранній етап боротьби проти індонезійських окупаційних сил, використовуючи форму партизанських і традиційних бойових дій. За допомогою зброї, залишеної португальськими військами¹, загони Falintil здійснювали операції з гірських джунглів Східного Тимору. Та вони не здобули перемоги. Після кількох успішних для повстанців боїв Індонезія 1980 року провела жорстоку воєнну кампанію, у ході якої було придушено тих, хто чинив збройний спротив, а разом із ними — і третину населення Східного Тимору².

Ще приблизно через 20 років мирний рух спротиву домогся виведення індонезійських військ зі Східного Тимору та визнання незалежності анексованої території. Таємний фронт — організація, створена як мережа підтримки збройного руху, — зрештою змінив свою роль і став керівною силою ненасильницького руху за незалежність. Після 1988 року Таємний фронт, що виріс із Молодіжного руху Східного Тимору, розвинувся у велику розгалужену мережу активістів, котрі планували і здійснювали різноманітні мирні кампанії у Східному Тиморі, Індонезії та поза її кордонами. Вони проводили акції протесту, приурочені до візитів

¹ Східний Тимор — це колишня португальська колонія.

² Індонезійські сили вбили майже всіх ватажків Falintil, знищили приблизно 80% баз організації, установили контроль над близько 90% населення Східного Тимору. Більшість жертв серед східнотиморців стала наслідком голоду, що почався після масштабних переселень біженців (Таур Матак Руак, інтерв'ю, записане Марією Дж. Стефан, Ділі, Східний Тимор, 11 січня 2005 р.).

дипломатів і впливових політиків, сидячі страйки усередині іноземних посольств, міжнародні акції солідарності, котрі зміцнювали східнотиморський ненасильницький рух.

Індонезійський режим придушував цей рух, використовуючи однаковий підхід і до насильницького, і до мирного опору. Та його репресивні дії мали зворотний ефект. Переломним пунктом для розвитку руху за незалежність Східного Тимору був листопад 1991 року. Тоді в Ділі від рук індонезійських військових загинуло понад двісті учасників мирних акцій протесту. Масове вбивство, яке зняв на плівку британський оператор, розійшлося телеканалами всього світу й призвело до обурення міжнародної спільноти. Це спонукало східнотиморців переосмислити свою стратегію (Kohen 1999; Martin, Varney, Vickers 2001). Її основними компонентами стали збільшення кількості мирних протестів і перенесення боротьби всередину Індонезії.

Сухарто втратив владу 1998 року після економічної кризи та масових протестів. Новий індонезійський лідер Бухаруддін Юсуф Хабібі одразу спробував відновити стабільність і міжнародну довіру до країни за допомогою серії політичних й економічних реформ. На нього чинило величезний тиск світове співтовариство, вимагаючи розв'язати проблему Східного Тимору, що призвела до дипломатичних труднощів, не кажучи вже про виснаження індонезійської державної скарбниці. Під час референдуму 1999 року близько 80% населення Східного Тимору висловилися на підтримку незалежності. Після завершення голосування місцева проіндонезійськи налаштована міліція³ застосувала тактику випаленої землі, що спричинило масові руйнування і виїзд біженців. 14 вересня 2000 року Рада Безпеки ООН одностайно проголосувала за надання повноважень міжнародним силам безпеки у Східному Тиморі під керівництвом Австралії⁴.

Тимчасова адміністрація ООН у Східному Тиморі керувала територією протягом дворічного перехідного періоду, після чого у травні 2002 року Східний Тимор став наймолодшою у світі незалежною державою (Martin 2000). Хоча невеличка кількість партизанів із Falintil не складала зброю до самого кінця (цілями їхніх операцій були тільки військові об'єкти), зовсім не їхній насильницький спротив визволив країну від індонезійської окупації.

³Парамілітарні групи міліції (Milisi pro-Indonesia di Timor Leste), сформовані у Східному Тиморі у другій половині 1990-х років, щоб продемонструвати лояльність до індонезійського правління. — Прим. перекл.

⁴"Clinton Demands Indonesia Accept International Force", AFP, 9 вересня 1999 р.; "US Cuts Military Ties With Indonesia", Reuters, 9 вересня 1999 р.; Sanders Thoenes, "What Made Jakarta Accept Peacekeepers", *Christian Science Monitor*, 14 вересня 1999 р.